

VÁNOČNÍ OZDOBY

z drátků a korálek

Šikovné
Ruce

Ivona Šuchmannová

17 originálních
ozdob

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

OBSAH

■	Úvod	5
■	Materiál a pomůcky	6
	Dráty	6
	Korálky	7
	Pomůcky	9
■	Technika šité krajky	10
	Vánoční kouličky	12
	Zvonky 3D	15
	Ploché vánoční ozdoby s využitím techniky šité krajky	18
	<i>Ozdoby z tvořítek na cukroví</i>	18
	Ručně tvarované ploché ozdoby	20
	<i>Zvonečky</i>	20
	<i>Rybička</i>	23
	<i>Kapřík</i>	25
	<i>Anděl</i>	26
■	Smyčková technika	28
	Jednoduché osmičky aneb paráda na dva hřebíky	30
	Hvězdička z osmiček	30
	Megahvězda z osmiček	33
	Svícen z osmiček	35
	Sněhová vločka	36
	Hvězdičky a tvary z nestejně dlouhých osmiček	38
■	Hvězdičky na pravítku	40
	Osmicípá hvězdička	41
	Osmicípá kytička	42
■	Ozdoby na tyčkách	44
	Jednoduchá ozdoba na dvou tyčkách	45
■	Vánoční řetězy	47

ÚVOD

Je to už dávno, kdy bylo na našich vesnicích a ve městech slyšet vyvolávání „hrnce misky drááátovááát“. S krosnou na zádech, kolem drátu přes rameno a často pěšky podnikali dráteníci z chudých oblastí Slovenska cesty za prací do celé Evropy a později i do zámoří.

Řemeslo v původním smyslu slova už sice ztratilo svůj tehdejší význam, avšak v dnešní době dostalo novou tvář a stalo se spíše dekorativní technikou. Mnoho výtvarů můžeme zařadit do kategorie umění. Tento ko-

níček (a pro mnohé znovu také způsob obživy) již dávno překročil hranice Slovenska a dnes je neméně populární i v Česku.

Tradiční české korálkové vánoční ozdoby jsou snad všem dobře známé, odrátované vánoční kouličky či prostorové zvonečky již také patří k relativně běžným. Tato publikace propojuje obě techniky a poukazuje na nové možnosti zpracování, zaměřuje se na problematiku ruční výroby vánočních ozdob z drátu a korálků, od nejjednodušších po náročnější. Díky tomu si přijde na své jak úplný začátečník, tak i pokročilejší zájemce o drátování. Kromě drátovaných vánočních ozdob zhotovených s využitím techniky šité krajky jsou v publikaci podrobně popsány i technologie výroby nových typů plochých i prostorových vánočních ozdob.

Mnoho tvůrčích nápadů vám přeje Ivona Šuchmannová, slovenská drátenice žijící v Čechách.

MATERIÁL A POMŮCKY

DRÁTY

Ačkoliv lze ke zhotovení vánočních ozdob využít téměř jakýkoliv drát, ne všechny na ozdobách pěkně vyniknou a ne s každým se dobře pracuje. Důležitými faktory při výběru jsou i dostupnost na trhu a cena.

Za nejvhodnější ke zhotovení vánočních ozdob považují **měděné lakované dráty** – jsou snadno do-

stupné a lze je sehnat v různých tloušťkách, což umožňuje variabilní použití. Na kostry ozdob se hodí dráty o síle 0,9 až 1,1 mm, k omotávání a na výplety 0,3 až 0,4 mm.

K sehnání jsou také **barevné lakované měděné dráty**, běžně jsou však dostupné pouze ty slabší a najít silnější drát stejné barvy je u nás téměř

nemožné. Jsou proto vhodné spíše ke zhotovení zvonků na formě nebo k odrátování vánočních kouliček. Stejným způsobem se používá **postříbřený drát**, jenž má obvykle měděné jádro a na povrchu stříbrnou vrstvu.

Včelařský drát vzhledem trochu připomíná stříbrný drát, je cenově dostupný a lze jej poměrně snadno sehnat. Nejčastěji se používá k výrobě prostorových zvonečků na formě, je ve srovnání s měděnými dráty méně ohebný, ale při troše praxe a cviku se s ním dobře pracuje. Díky vyšší pevnosti zvonečky dobře drží tvar. Vyrábí se pouze slabší, v síle kolem 0,4 mm, pokud jej však doplníme silnějším drátem podobného vzhledu (například silnějším nerezovým nebo pozinkovaným drátem), hodí se i na ploché vánoční ozdoby.

Použit lze také **dráty nerezové**, cenově jsou obvykle srovnatelné s měděnými lakovanými dráty, mají však několik nevýhod. Jsou tvrdší, hůř se s nimi pracuje a na trhu není takový výběr, co se týče tloušťky.

Vhodný je také **pozinkovaný drát**, jehož vzhled vzdáleně připomíná zašlé stříbro. Je také tvrdší, pracuje se s ním však o něco lépe než s drátem nerezovým. Nevýhodou je jeho horší dostupnost, špatně se shání různé síly stejného odstínu, problémem je zejména drát tenčí než 0,5 mm.

Levnou variantou může být také **železný žíhaný drát**, ozdoby z něj však nemají „vánoční lesk“. S úspěchem ho můžeme využít k pokusům a testování „nových vzorů“, když je nám líto zničit dráty dražší.

KORÁLKY

K dozdobení vánočních ozdob se hodí korálky různých druhů, tvarů a velikostí. Nejčastěji se používají skleněné tyčky a rokajl.

Termínem **rokajl (d)** se označují menší skleněné korálky rozličných barev

a velikostí. Velice časté a osvědčené jsou klasické vánoční barvy, zejména červená, zlatá, stříbrná, zelená, univerzální je bílá a průhledná. Použit však lze prakticky všechny. Volba barvy závisí na vkusu, dobré je

přizpůsobit ozdoby barvě doplňků v interiéru a také sladit s barvou drátu. Měděné lakované dráty hezky vyniknou v kombinaci s tyrkysovou, modrou, bílou či stříbrnou, ke stříbrnému drátu se dobře hodí červená. Ve vánočních ozdobách působí velice pěkně zlaté a stříbrné korálky nebo rokajly se zlatými či stříbrnými průtahy, které se zajímavě lesknou. Ke stejnému účelu lze použít také rokajl sekaný.

Skleněné tyčky (a) v různých barvách a velikostech se používají zejména ke zhotovení klasických korálkových vánočních ozdob, využijeme je však s úspěchem také v kombinaci s drátem. Tyčky se

vyrábějí v rozličných délkách, velice dobře se uplatní délky od 4 do 7 mm, ale i korálky delší.

Ohňovky (c), čili v ohni leštěné perly, patří k dražším typům korálek. Nemusí jich být moc, ale pokud je vhodně použijeme, dokážou ozdůbkám dodat „šmrnc“ a vánoční náladu. Hodí se třeba jako srdíčko k prostorovým zvonečkům nebo na dozdobení vánočních řetězů či jiných ozdob.

Stejným způsobem jako ohňovky lze využít i **mačkané (b)** nebo třeba **plastové (e)** korálky, vyráběné v rozmanitých tvarech a velikostech (jako srdíčko zvonku se hodí slzičky nebo kuličky).

POMŮCKY

Na štípání drátu jsou potřebné ostré **štípací kleště**. Tenký drát lze stříhat i silnějšími nůžkami vyhrazenými pro tento účel, případně jej lze snadno točením ukrotit. Na štípání silnějšího drátu jsou však potřeba kvalitnější štípací kleště. Vyšší investice do kvalitních kleští se určitě vyplatí.

Kleště s kulatými čelistmi se používají na tvarování oček a ohýbání drátu. Vhodnější jsou menší kleštičky hobby typu, s jejichž pomocí lze snadno zhotovit i menší očka.

K vyrovnání vytvarovaných koster některých typů ozdob se hodí **kladívko**. Ideální je kladívko s plastový-

mi konci (musíme brát ohled na to, že většinou pracujeme s lakovaným měděným drátem a klasickým kladivem můžeme lak snadno poškodit).

Kovadlinka slouží k naklepávání některých druhů polotovarů, zejména při smyčkové technice. Pomocí naklepání se polotovar vyrovná, snáz se s ním pracuje a ozdoby jsou hezčí. Jako kovadlinku lze použít jakýkoliv kousek kovu s hladkým povrchem, nouzově také tvrdší dřevo.

Dále potřebujeme tyčky různých průměrů k navíjení, kousky dřevěné destičky a kolářské hřebíky s malou hlavičkou.

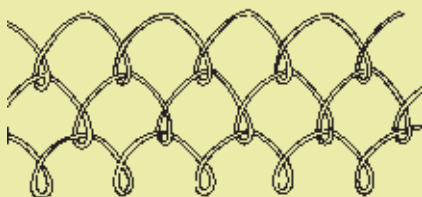

TECHNIKA ŠITÉ KRAJKY

Při zhotovování prostorových i plochých vánočních ozdob z drátu se nejčastěji využívá smyčkový výplet převzatý z techniky šité krajky. Stejným způsobem se oplétají také velikonoční vajíčka nebo kamínky a dekorativní předměty.

Vzor je tvořený smyčkami uspořádanými různým způsobem a vzniká opakováním. Způsob vedení drátku je znázorněn na *obrázku 1*, na následujících ilustracích je několik příkladů různých výpletů (*obr. 2 až 7*). Možností je však mnohem víc, závisí

1

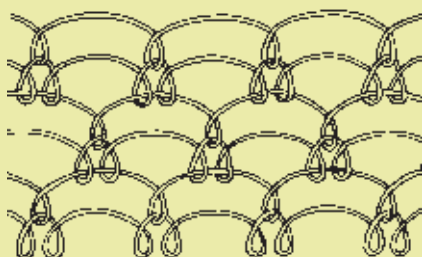
2

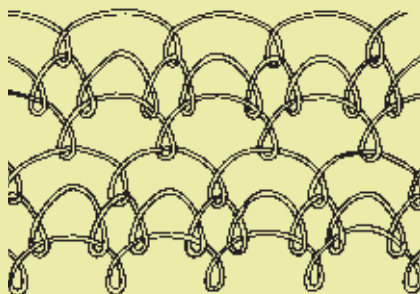
3

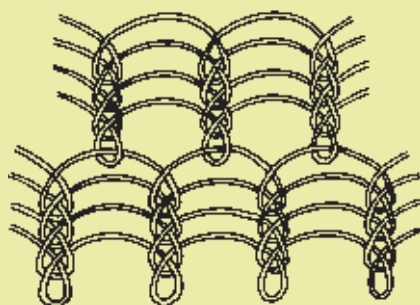
4

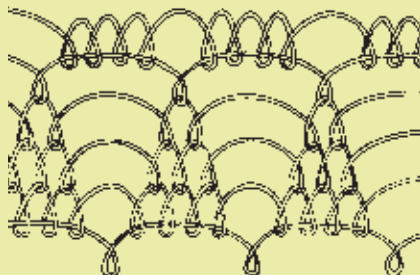
5

6

7

pouze na naší fantazii. Do vzoru je možno různými způsoby zakomponovat korálky. Na *obrázku 8* je vyobrazen základní způsob ovinování drátem s korálky. *Obrázky 9 až 13* znázorňují možnosti použití korálků v technice šité krajky.

Na začátku výpletu zajistíme drát několika otočkami kolem silnějšího drátu a tvoříme vybraný vzor. Není

nutné začínat s dlouhým drátem, ten se při práci často zalomí a hůř se s ním pracuje. Postačí drát dlouhý 50 až 60 cm (u začátečníků i kratší). Napojení drátku je velice snadné a při troše praxe je spoj téměř neviditelný (*obr. 14*).

Na dozdobení vzoru můžeme použít korálky, a to jak klasický či sekaný rokajl, tak i kratší tyčky.

8

9

12

10

13

11

14

VÁNOČNÍ KOULIČKY

Pokud jste někdy zkoušeli odrátovat kamínek nebo velikonoční vajíčko, s odrátováním vánočních koulí zajisté nebudete mít problém. Stačí pouze zohlednit křehkost materiálu a příliš netlačit, většina vánočních kouliček je hodně křehká. Kdo si napoprvé netroufá na tento křehký materiál, může sáhnout třeba po plastových náhražkách. Některé z nich jsou od skleněných k nerozeznání.

materiál

Používáme jemnější drátek, ideální je měděný lakovaný drát různých barev o síle kolem 0,3 mm. Na tmavším podkladě velice hezky vynikne také drátek postříbřený nebo pozlacený. Nerezový a mosazný drátek, stejně jako včelařský, je trochu pevnější a vyžaduje opatrnost a také jistou drátenickou zručnost.

postup

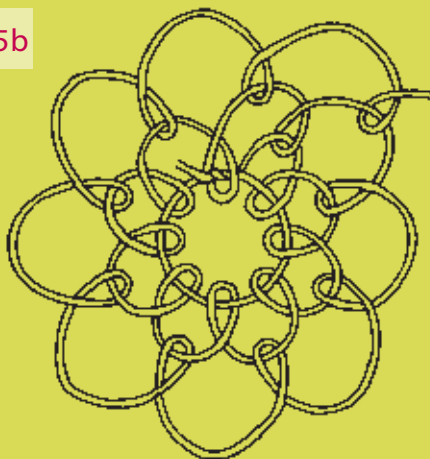
Způsobů, jak začít, je několik. Jednou z možností, které s oblibou využívám, je vytvoření smyčky s jednoduchým uzlem a následným přechodem první smyčkou do kruhu (*obr. 15a*). Dále pokračujeme smyčkami, jejichž počet upravíme podle zvoleného vzoru (*obr. 15b*). Není přitom nutné už na začátku

15a

15b

použít velký počet smyček, později je lze snadno přidat. Postačí začít se 6 až 10 obloučky v kroužku, posledním z nich přejdeme plynule do první smyčky další řady a vytváříme zvolený vzor. Nejdříve pracujeme pouze v ruce do kruhu, po několika řadách přiložíme polotovar na kouličku a začínáme jej přizpůsobovat jejímu tvaru (přidáváním smyček, ubíráním, zvětšováním nebo naopak utahováním).

Na dozdobení můžeme použít korálky, vhodný je rokajl, jehož velikost závisí na síle drátku (drát musí projít korálkem). Při použití korálků je potřeba vybírat k odrátování spíše lesklé typy kouliček (nebo plastové). Na matném povrchu sice korálky hezky vyniknou, ale velice snadno při práci matnou vrstvu poškrábou.

Tip: Stejným způsobem jako kouličky můžeme odrátovat třeba skleněný olejový kahan, jenž působivě dokreslí vánoční atmosféru.

+

ZVONKY 3D

Na prostorové zvonečky zhotovené technikou šité krajky se nejlépe hodí měděný lakovaný drát o průměru 0,4 až 0,5 mm (na menší zvonečky lze použít také 0,35 mm). Jemnější má tendenci se deformovat, se silnějším se zase hůř pracuje. Vhodný je také drát včelařský, který je tenký, ale přitom dostatečně pevný. Díky vyšší pevnosti se s ním o něco hůř pracuje, zejména začátečníkům proto doporučuji sáhnout spíše po měděných lakovaných drátech.

Ke zhotovení zvonečků se používají různé typy forem. Při jejich výběru je dobré dbát na několik zásad.

V první řadě by neměl být materiál, ze kterého jsou zhotovené, příliš hladký, jinak při práci klouže. Ideální jsou zvony ze dřeva, podle možnosti nenalakované. Univerzální jsou zvonečky o velikosti od 4,5 do 6 cm, větší se snáze deformují (pro ty volíme silnější drát). Obecně je jako formu (kopýtko) možné použít jakékoliv zvonkovité tvary, třeba keramické zvony, které jsou na výběr v mnoha tvarech a velikostech. Levnou variantou jsou třeba plastové vánoční ozdoby nebo i polystyrénové formy. U posledně jmenovaných je však opotřebení větší a je třeba počítat s občas-

nou výměnou formy. Ke zhotovení zvonků se (podle mých zkušeností) nejlépe hodí duté formy s malým otvorem v horní části na prostrčení začátku drátu. Dutina slouží k zasunutí prstu a přidržení začátku drátu, díky čemuž se zvoneček při práci neposunuje. Pokud v okolí nenajdeme vhodnou formu, můžeme si ji zhotovit sami vytvarováním ze samotvrdnoucí hmoty nebo třeba odlitím ze sádry. Pokročilejší dráteníci zvládnou i tvarování bez formy přímo v ruce.

Spotřeba drátu na zvonek je různá, záleží na velikosti zvonku, síle drátu a zvoleném vzoru. Na zvonek vysoký kolem 5 cm jsou potřeba cca 2 až 3 m drátu síly 0,4 mm.

Začátek práce je stejný jako u prostorových kouliček či odrátovaných kamínků. Počet smyček závisí na zvoleném vzoru. Například na zvonku o velikosti kolem 5 cm můžeme při použití drátku 0,4 mm začít s 8 smyčkami (devátou plynule přejdeme do další řady) a dál postupujeme podle zvoleného vzoru. Stejně jako v případě kouliček, je

i zde důležité předem si vypočítat počet oček pro ten který vzor (musíme kalkulovat s plynulým přechodem do další řady, některé vzory je potřeba přizpůsobit a pečlivě propočítat).

Zvonečky lze zhotovit buď pouze z drátu, nebo je možné dozdobit je korálky, jejichž použití závisí pouze na našem vkusu a fantazii. Velice hezky působí, pokud dozdobíme drátěný zvonek korálky pouze ve spodní řadě. Po dokončení, ještě před sundáním hotového zvonku z formy, utáhneme horní otvor a začátek drátku zastříhneme nebo z něj vytvarujeme poutko na zavěšení. Zvonek můžeme uvnitř doplnit srdíčkem. Postačí několik centimetrů drátku, který provlékneme v horní části tak, aby oba konce směřovaly dolů. Točením obou konců v jednom směru vznikne smotaný dvoudrátěk, na který provlékneme větší korálek (mačkanou slzičku či kuličku, případně ohňovku) a zakončíme. Pokud drát nahoře příliš neutáhneme, zvonek dokonce jemně cinká.

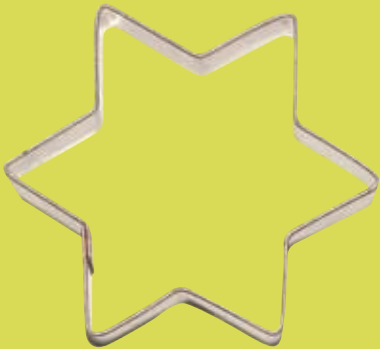
PLOCHÉ VÁNOČNÍ OZDOBY S VYUŽITÍM TECHNIKY ŠITÉ KRAJKY

Na vytvarování kostry plochých vánočních ozdob jsou vhodné dráty síly 0,9 až 1,1 mm. Slabší drát má tendenci se deformovat a nedrží tvar, se silnějším se hůř pracuje. K výpletu se hodí drátky o síle 0,3 až 0,45 mm.

Ozdoby z tvořítek na cukroví

Nejjednodušší a nejčastěji používaným způsobem zhotovení kostry ozdůbek je vytvarování z drátu za pomoci tvořítek na cukroví. Postačí zvolit vhodné vánoční motivy a ze silnějšího drátu vytvarovat příslušný tvar, kostru omotat technikou šité krajky a případně dozdobit korálky nebo mašličkou. Zdobit je můžeme po obvodu nebo natažením drátků uvnitř kostry (vytvořením sítě). Tento typ ozdob zvládne s trochou trpělivosti i začátečník.

RUČNĚ TVAROVANÉ PLOCHÉ OZDOBY

Zručnější dráteníci si mohou troufnout vytvarovat kostru podle nákresu nebo pouhým ohýbáním drátu rukou a za pomoci kleští. Pro tento typ plochých vánočních ozdob doporučuji po celém obvodu omotat silnější drát slabším. Po takto upravené kostře slabší výpletový drát neklouže a lze jej snadno uchytit na požadovaném místě.

Zvonečky

materiál

- silnější měděný drát (0,9 až 1,1 mm) – 20 až 25 cm
- slabší měděný drát (0,3 až 0,4 mm) – 1,5 až 2 m, podle typu výpletu a hustoty vzoru
- korálky – rokajl a tyčky na zdobení, případně skleněná kulička či slzička na srdíčko

postup

Pomocí kleští s kulatými čelistmi zatočíme jeden konec drátu do malého kroužku. Kostru dále tvarujeme podle nákresu do zvonkovitého tvaru. V horní části ponecháme kousek drátu, ze kterého později vytva-

